

УДК 001:908:378.245(477)(092)

О.М.Завальнюк, В.С.Прокопчук**Юрій Васильович Телячий: вчений, краєзнавець, освітній діяч
(до 45-річчя від дня народження)**

Висвітлюється життєвий і творчий шлях українського вченого-історика, краєзнавця, доктора історичних наук, професора, проректора Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії Телячого Юрія Васильовича. Зокрема, показано формування і розвиток наукового та суспільно-політичного світогляду, захоплення історичними та краєзнавчими студіями, які визначили його науково-професійну долю, призвели до серйозного внеску в історичну науку. Окремо наголошується на ролі Ю.В.Телячого в організації різних наукових конференцій, виданні п'яти періодичних наукових (науково-документальних) збірників, більше десяти цікавих видань матеріалів науково-практичних конференцій, які відбулися за його активної участі.

Приділено увагу управлінській діяльності вченого, яка сприяє дальшому розвитку самобутнього вищого навчального закладу регіону, зміцненню його кадрового потенціалу, дальшому росту авторитету в Україні і за кордоном.

Підкреслено громадську активність Юрія Васильовича, який розвивав краєзнавчий рух, стимулює різні заходи із зміцнення української ідеї і справи в обласному центрі, підтримку Збройних Сил України, які беруть участь в Антитерористичній операції на Сході країни.

Ключові слова: Телячий Юрій Васильович, вчений-історик, наукова праця, управлінська робота, громадська діяльність.

Відомий український історик, педагог, краєзнавець, доктор історичних наук, професор кафедри суспільних дисциплін, проректор з науково-педагогічної роботи Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії Юрій Васильович Телячий народився 15 червня 1970 р. у с.Лисець Дунаєвського району Хмельницької області. Батьки його – представники сільської інтелігенції: Василь Іванович – агроном, Надія Степанівна – бібліотекар. Дитинство провів у рідному селі. На формування особистості Юрія впливало багато чинників. Серед них – мальовнича природа лисецького яру та околиць, специфічне середовище місцевих селян та ін. Визначальним серед них був “домашній”, котрий уособлювали дідусь Степан та бабуся Ганна, батько і мати.

Навчаючись у місцевій восьмирічці, Юрій Телячий виявив нахил до гуманітарних наук, особливо любив історію. 1985 року на “відмінно” закінчив восьмий клас і вступив до Хмельницького педагогічного училища на шкільне відділення, де осягав ази педагогіки, психології, методики викладання предметів. Опановуючи професію вчителя початкових класів, захоплювався високим рівнем педагогічної майстерності директора педучилища Михайла Павловича Мельника, його заступника Лариси Федорівни Шумлянської, ерудицією,

знаннями й мудрістю викладача історії Наталії Сергіївни Савчук, досвідчених педагогів Ядвіги Адамівни Збрицької, Валентини Василівни Костромицької, Меланії Гнатівни Олійник, Надії Стратонівни Олексюк, Юрія Павловича Остроушка, Галини Олександрівни Ткачук та ін.

Після закінчення педучилища Юрій Телячий служив у Збройних силах СРСР (1989–1991). Звільнившись у званні старшини, вирішив здобути вищу освіту й реалізувати заповітну мрію – стати істориком. Оскільки йому подобалося старовинне місто над Смотричем, то серед ВНЗ України обрав Кам'янець-Подільський державний педагогічний інститут імені Володимира Затонського, студентом історичного факультету якого став 1991 року.

Початок 90-х рр. ХХ ст. – період започаткування демократичних тенденцій у суспільно-політичному житті України, час змін у всіх сферах життя. Живого імпульсу зазнала й історична наука, яка довгі десятиліття перебувала під ідеологічним тиском політичної системи. Одночасно з формуванням України як суверенної держави відбувалося становлення особистості молодого педагога-історика. Роки навчання на історичному факультеті (1991–1996) були часом освоєння цікавого та суперечливого минулого України, інших держав і народів світу. Юрій став свідком епохальних історичних процесів – розпаду Радянського Союзу, краху соціалістичної системи, змін у вітчизняній економіці. Радів досягненню Україною статусу незалежної держави, її першим успіхам. Українські історики – досвідчені професіонали й ще молоді студенти, мабуть найпершими з-поміж інших категорій інтелігенції відчували подих демократії, яка раптово ввірвалася в духовну складову тогочасного суспільства. Історичний факультет жив своїм особливим життям. Викладачі та студенти складали дружний колектив однодумців. Юрію Телячому імпонували лекції та спілкування з представниками “старої” інтелігенції: професорами Юрієм Михайловичем Тарасовим і Петром Федоровичем Щербиною, тодішнім ректором Анатолієм Олексійовичем Копиловим, деканами факультету – спочатку Львом Васильовичем Баженовим, згодом – Олександром Михайловичем Завальнюком, відомими науковцями, професорами: Іоном Срулевичем Винокуром, Миколою Григоровичем Кукурудзяком, Валерієм Степановичем Степанковим, Василем Петровичем Струманським; доцентами: Анатолієм Антоновичем Грицюком, Анатолієм Олексійовичем Гуменюком, Анатолієм Федоровичем Гуцалом, Анатолієм Володимировичем Опрєю, Миколою Борисовичем Петровим, Василем Андрійовичем Радіоненком, Іваном Васильовичем Рибакком, Олександром Дмитровичем Степенком, Анатолієм Феодосійовичем Суровим, Сергієм Васильовичем Трубочаніновим, Олександром Миколайовичем Федьковим, Анатолієм Григоровичем Філінюком та ін.

Однак закінчити інститут за стаціонарною формою навчання не довелося. У Лисецькій загальноосвітній школі звільнилася посада вчителя-історика, тож пішов працювати в рідне село. Відразу втягнувся в красзнавчу роботу, яка інтенсивно впроваджувалася в навчальних закладах Дунаєвеччини. Завідуючий відділом освіти Віктор Степанович Прокопчук помітив активність молодого

го історика й став першим, хто всебічно підтримав пошуковця, його потяг до краєзнавчих досліджень, організаторський талант. Поступово прийшли успіхи. На сторінках обласної освітянської газети "Майбуття" 1995 року з'явилася перша публікація Ю.Телячого – короткий історико-краєзнавчий нарис історії рідного села. Тоді ж шкільний гурток "Пошук" під його керівництвом отримав почесну нагороду з м.Києва за участь у Всеукраїнському конкурсі зі збору топонімів. Інтерес до минувшини "малої" батьківщини зумовив і вибір теми дипломної роботи – "Історія села Лисець".

Інститут Юрій Телячий закінчив із занесенням його прізвища до Книги пошани історичного факультету та рекомендаціями ради факультету щодо вступу до аспірантури й опублікуванням дипломної роботи у вигляді книги про Лисець. За порадою О.М.Завальнюка, для визначення теми дисертації звернувся до професора М.Г.Кукурудзяка, який і запропонував дослідити історичний аспект реформування загальноосвітньої школи в роки Української національно-демократичної революції (1917–1920 рр.) й дав згоду стати науковим керівником.

З 1997 року Ю.В.Телячий бере участь у регіональних, всеукраїнських, міжнародних науково-практичних конференціях. Готуючи кандидатську дисертацію, працював у бібліотеках та архівах Києва, Москви, Чернівців, Луганська, Рівного, Львова, Тернополя, Одеси, Хмельницького, Кам'янця-Подільського та інших міст. Того ж 1997 р. став на першу сходинку кар'єри на посаді директора Михайлівської загальноосвітньої школи І–ІІ ступенів, а невдовзі – рідної Лисецької загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів. 1998 року у співавторстві з В.С.Прокопчуком видав історико-краєзнавчий нарис "Лисець" – свою першу ґрунтову наукову розвідку¹. Керівництво школою, підготовка дисертаційного дослідження позитивно впливали на формування особистості педагога, управлінця, науковця. У 1999 р. передчасно помер М.Г.Кукурудзяк й постало питання про призначення нового наукового керівника. На прохання Ю.В.Телячого ним став О.М.Завальнюк.

Очолоюючи Лисецьку школу, Юрій Васильович прагнув зберегти й примножити традиції колективу, вивести заклад у число кращих у районі, області. 1999 року на базі школи був проведений всеукраїнський семінар директорів обласних центрів технічної творчості. Навесні 2000 р. за безпосередньої участі її директора в школі був відновлений сільський історико-краєзнавчий музей, про який у 60–80-х рр. ХХ ст. знали в різних регіонах України. Адже с.Лисець – батьківщина В.П.Затонського, державного діяча, першого наркома освіти УСРР. У 2000 р. Ю.В.Телячий виступив ініціатором створення герба с.Лисець (автор – уродженець села, голова Хмельницької обласної організації Національної спілки художників України М.В.Мастикаш), підготував до друку й видав нарис історії Лисецької церкви Різдва Богородиці². За дорученням завідуючого відділу освіти В.С.Прокопчука перевіз із Києва особисті речі, фотокартки, документи, нагороди, книги з домашньої бібліотеки земляка-дунаївчанина, доктора історичних наук, професора, члена-кореспондента

НАН України Федора Павловича Шевченка (1914–1995 рр.), які склали основу його музейної кімнати в Дунаєвецькій ЗОШ I–III ст. № 2, у котрій колись навчався, та музейної кімнати-бібліотеки в Дунаєвецькій районній бібліотеці.

Одночасно Юрій Телячий готувався до захисту дисертації. Завдяки розумінню й всебічній підтримці О.М.Завальнюка навесні 2000 р. його кандидатська дисертація була подана на розгляд спеціалізованої вченої ради Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича. У листопаді 2000 р. відбувся успішний захист за опонування Петра Павловича Брицького, доктора історичних наук, професора Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича, та Олега Михайловича Германа, кандидата історичних наук, проректора Тернопільського державного технічного університету ім. Івана Пулюя³.

У вересні 2000 р. розпочалася нова сторінка в житті Ю.В.Телячого – він перейшов на викладацьку роботу до Хмельницького гуманітарно-педагогічного інституту, створеного на базі Хмельницького педагогічного коледжу. Тут розпочав викладати історію України та дисципліни управлінського циклу. У нього, викладача кафедри суспільних наук, склалися теплі, ділові взаємини з ректором інституту Миколою Миколайовичем Дарманським, колегами по роботі, студентами. Наявність досвіду директорської роботи, фахової освіти, ініціативність і комунікабельність сприяли призначенню Ю.В.Телячого в березні 2001 р. на посаду завідувача наймолодшої кафедри інституту – кафедри менеджменту освіти.

З метою вироблення концепції підготовки управлінських кадрів завідувач кафедри опрацьовував досвід вищих навчальних закладів Києва, Луганська, Харкова, займався підготовкою матеріальної, кадрової й документальної бази, що дала можливість успішно пройти ліцензування (2001) та акредитацію (2003) нової спеціальності “Управління навчальним закладом” за четвертим рівнем акредитації. Ю.В.Телячий брав активну участь у науковому і громадському житті інституту: керівництві навчально-виховним процесом у магістратурі, роботі наукового товариства слухачів магістратури, підготовці та проведенні науково-практичних конференцій, семінарів, видання методичних рекомендацій, посібників, працював у групі Міністерства освіти і науки України з розробки державних стандартів освіти зі спеціальності “Управління навчальним закладом”.

Ю.В.Телячий успішно поєднує працю педагога, менеджера освіти, краєзнавця з науково-дослідницькою роботою. Впродовж 1995–2015 рр. опублікував більше 230 праць. З них: 19 окремих видань (монографій, брошур, навчальних посібників), понад 200 наукових, 16 науково-популярних статей. Під його науковим керівництвом Богдан Кришук, Юрій Лісніченко, Володимир Островий успішно захистили кандидатські дисертації, він керує роботою аспірантів Аліни Круковської та Марини Мазуренок. Науковець не раз виступає офіційним опонентом на захистах дисертацій, є автором багатьох відгуків на автореферати дисертацій, рецензентом, науковим редактором, відповідальним секретарем, членом редколегій низки наукових видань, з

2014 р. – членом спеціалізованої вченої ради по захисту кандидатських дисертацій у Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії.

З наукового доробку дослідника варто виокремити нарис до 80-річчя з часу створення Хмельницького гуманітарно-педагогічного інституту разом із М.М.Дарманським і Л.Ф.Шумлянською Ю.В.Телячий видав історичний нарис діяльності вищого навчального закладу, що пройшов шлях становлення та розвитку від педкурсів, педтехнікуму, педучилища, педколеджу до гуманітарно-педагогічного інституту⁴.

Опрацювання розсекречених матеріалів архіву Управління Служби безпеки України в Хмельницькій області, зокрема щоденника Олександри Радченко про колективізацію і голодомор на Харківщині, інших архівних документів дало можливість у співавторстві з Петром Яковичем Слободянюком видати книгу “Чорна дошка України”⁵.

Помітний внесок Ю.В.Телячий зробив у вивчення культурно-освітніх процесів у роки Української революції (1917–1921 рр.), видавши у співавторстві з О.М.Завальнюком монографію “Будівництво української загальноосвітньої школи в роки національно-демократичної революції (1917–1920): історичний нарис”, в якій розкриваються причини, хід, наслідки освітніх перетворень за період діяльності Центральної Ради, гетьманату П.Скоропадського, Директорії УНР⁶. Спільно з В.М.Даниленком, О.М.Завальнюком започаткував в Україні вивчення минулого вітчизняної освіти крізь призму хронології, що знайшло відображення в колективній монографії “Освіта України в роки національно-демократичної революції (1917–1920): з хроніки подій”⁷. Зазначені праці займають гідне місце в історіографії національної освіти 1917–1920 рр. У цьому контексті важлива й книга “Педагоги Хмельниччини – жертви сталінських репресій” (співавтори П.Я.Слободянюк, Ю.С.Чемерис)⁸. Ця праця – своєрідний мартиролог 118 освітян Хмельниччини, які зазнали гіркої долі в часи сталінського терору, беззаконня тоталітарної системи.

Біографічний нарис про життя й поетичну творчість Маргарити Борзаківської, американки українського походження, підготовлений Ю.В.Телячим у співавторстві з М.М.Дарманським, розкрив широким колам талановиту особистість землячки, поетеси, яка далеко за межами України, у США, популяризувала в англomовному середовищі українську мову, культуру та історію⁹.

У співавторстві з М.В.Ковалем Ю.В.Телячий видрукував книгу “Володимир Затонський: нарис життя і діяльності (1888–1938 рр.)”, де вперше в новітній історіографії відтворено історико-біографічний портрет одного з відомих державних, партійних діячів радянської України, комплексно проаналізовано його життя, громадсько-політичну та культурно-освітню діяльність¹⁰.

Юрій Телячий у контексті роботи над докторською дисертацією за безпосередньої участі та допомоги В.С.Прокопчука віднайшов поезії М.П.Годованця, написані в роки Української революції 1917–1921 рр., упорядкував їх, виступив автором вступної статті й приміток. У результаті побачила світ збірка поезій і дослідження “Микита Годованець. Поезії 1917–1920 рр.” (2008)¹¹.

Вагомі наукові відкриття Ю.В.Телячого пов'язані з дослідженням державотворчої діяльності, культурно-освітньої, мистецької, наукової творчості Петра Івановича Холодного (1876–1930) – українського державного діяча, педагога, художника, науковця, патріота-інтелігента, ім'я якого й сьогодні недостатньо популяризоване в Україні. Разом із науковим консультантом членом-кореспондентом НАН України В.М.Даниленком, ректором Кам'янець-Подільського державного університету, академіком АНВШ України О.М.Завальнюком, директором Центру дослідження історії Поділля професором Л.В.Баженовим, директором наукової бібліотеки Кам'янець-Подільського державного університету, професором В.С.Прокопчуком, директором Державного архіву Хмельницької області П.Я.Слободяннюком Ю.В.Телячий ввійшов до складу організаційного комітету з проведення всеукраїнського круглого столу “Петро Іванович Холодний (1876–1930 рр.): життя в ім'я України”, що відбувся 2006 р. у стінах університету за участі науковців Києва, Львова, Вінниці, Хмельницького. Складовою форуму стала мистецька виставка копій творів Петра Холодного з власної колекції Юрія Телячого. Такі виставки згодом пройшли у ВНЗ, мистецьких, архівних закладах міста Хмельницького та у Львівській галереї мистецтв. У підсумку світ побачила низка статей та видань, присвячених аналізу творчості П.І.Холодного (співавтор книги “В ім'я України. Петро Іванович Холодний (1876–1930 рр.)”, 2006 р.)¹². Також він – один із авторів колективних монографій “Воєнне лихоліття на Поділлі (1941–1945 рр.)” (2007), “Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку. Хмельницька область” (2010)¹³⁻¹⁴. Оригінальний характер носить укладене Ю.В.Телячим видання “Малі фольклорні жанри української діаспори в США 1917–1920 рр. (за матеріалами “Календаря Українського Народного Союзу)” (2011)¹⁵.

У навчальному процесі не лише Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, а й інших вишів використовуються посібники, підготовлені ним у співавторстві з іншими педагогами¹⁶⁻¹⁷.

Своїми здобутками й міркуваннями Юрій Телячий охоче ділиться з колегами-істориками, педагогами. Він – постійний учасник багатьох регіональних, всеукраїнських, міжнародних історико-краєзнавчих конференцій, міжнародних конгресів з історичної та педагогічної проблематики. Разом із колегами по роботі (Надія Іванівна Мазуренок, Наталя Антонівна Зам'яла), керівництвом управління освіти Хмельницького міськвиконкому (Володимир Романович Козубняк), обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти (Микола Васильович Соловей, Віра Василівна Гуменюк) значно активізував процес магістерської підготовки керівників навчальних закладів міста Хмельницького та Хмельницької області. Значна кількість директорів шкіл і завідуючих дитячих садків підвищила свій професійний, фаховий рівень у магістратурі інституту. Щорічно освітній простір нашого регіону поповнюють понад 50 кваліфікованих магістрів-управлінців. А набутий досвід аналізувався під час круглого столу “Актуальні проблеми управління навчальними закладами, теорія і

практика (квітень 2003 р.), всеукраїнської науково-практичної конференції “Становлення нової парадигми управління навчальним закладом в умовах модернізації освіти” (травень 2005 р.) та інших заходів, проведених за ініціативи та участі Юрія Васильовича.

У науковому доробку дослідника чимало уваги приділено життю та діяльності відомих українських діячів кінця XIX початку XX ст.: Василя Біднова, Леона Бялковського, Миколи Василенка, Григорія Ващенко, Бориса Грінченка, Антона Домбровського, Михайла Драгоманова, Володимира Затонського, Євгена Кондрацького, Георгія Нарбута, Володимира Науменка, Симона Петлюри, Степана Постернака, Степана Сірополка, Павла Скоропадського, Івана Стешенка, Юхима Щириці та багатьох інших. Ю.В.Телячий цілеспрямоване займається дослідженням внеску української інтелігенції у розвиток української літератури та образотворчого мистецтва періоду 1917–1921 рр., що також знайшло відображення в низці публікацій 2000–2015 рр. Тісно співпрацює з ученими багатьох українських і зарубіжних вузів, наукових інститутів, представниками української діаспори в США, Канаді, Польщі, Чехії, Словаччині.

Ділові стосунки склалися у Юрія Васильовича з колишнім ректором академії Віктором Євгеновичем Берекою, з яким серед інших брав участь у конкурсі на зайняття ректорської посади. За рекомендацією В.Є.Береки наприкінці 2004 р. Ю.В.Телячий шляхом таємного голосування був обраний на посаду вченого секретаря інститутської вченої ради. Чимало доклав до того, щоб атестати доцентів одержали 56 кандидатів наук, професорів – 6 докторів наук, науково-педагогічні працівники інституту, академії. 2005 р. Юрій Телячий став атестованим доцентом кафедри менеджменту освіти.

1 листопада 2005 р. Ю.В.Телячий вступив у докторантуру Кам’янець-Подільського державного університету і за наукового консультування члена-кореспондента НАН України, доктора історичних наук, професора Віктора Михайловича Даниленка розпочав підготовку докторської дисертації. З 2008 р. Ю.В.Телячий обіймає посаду проректора з науково-педагогічної роботи, професора кафедри суспільних дисциплін Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, є членом вченої ради, головою науково-методичної ради академії, заступником голови методичного об’єднання викладачів вищих педагогічних навчальних закладів І–ІІ рівнів акредитації Західного регіону України, тісно співпрацюючи з теперішнім ректором академії доктором педагогічних наук, професором Інною Михайлівною Шоробурою, проректорами: Оленою Петрівною Біницькою, Олександром Мар’яновичем Галусом, Людімлою Андріївною Машкіною, Валентиною Іванівною Слюзко, деканами: Леонідою Станіславівною Пісоцькою, Олександром Сергійовичем Поліщук, Інною Петрівною Ящук, головою профспілки Ларисою Володимирівною Зданевич, завідувачами кафедр, відділів, керівниками методичних служб, бібліотекою та студентами. За час роботи на посаді проректора спільно з керівництвом, колегами-викладачами він не мало зробив для якісних змін в організації навчального процесу, методичної, організаційної роботи. Безпе-

речною його заслугою є відкриття в академії нових спеціальностей з різних напрямів підготовки, успішне проходження ліцензування та акредитації спеціальностей, академії в цілому.

Юрій Васильович активно займається науковими дослідженнями, є спів-організатором науково-практичних конференцій, науково-практичних семінарів, круглих столів за участю наукової, педагогічної громадськості України, Хмельниччини. Співпрацює з галузевими інститутами Національної академії педагогічних наук України, сприяє проведенню на базі академії виїзних засідань наукових інститутів НАПН України, очолює регіональну лабораторію професійної ступеневої підготовки педагогів початкової ланки освіти Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України.

Він неодноразово очолював журі обласного етапу всеукраїнського молодіжного конкурсу “Новітній інтелект України”, багато років поспіль є членом журі, заступником голови журі фінальних всеукраїнських турнірів юних істориків, членом журі всеукраїнських студентських історичних турнірів. У 2009 р. Юрій Васильович став членом Національної спілки краєзнавців України, обраний заступником голови Хмельницької обласної організації НСКУ. Він – дійсний член Центру дослідження історії Поділля при Кам’янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, член редколегії науково-краєзнавчих журналів “Хмельниччина. Дивокрай”, “Хмельницькі краєзнавчі студії”, альманаху “Краєзнавець Хмельниччини”, збірників наукових праць Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії “Педагогічний дискурс”, “Мистецька освіта”, а також і одного з найфундаментальніших видань новітньої історії України – “Книги Пам’яті України. Голодомор – Геноцид 1932–1933 рр. Хмельницька область” (у 2-х томах, 2008 р.)¹⁸⁻¹⁹.

Результатом наполегливої дослідницької роботи Юрія Телячого стало введення до наукового обігу тисяч архівних джерел, відкриття та популяризація біографічних матеріалів визначних українських діячів, зокрема П.І.Холодного, підтримка, розвиток нових напрямів історичних, біографічних досліджень, активна виставкова діяльність, пропагандистська, громадська робота в різних містах України, в архівних, культурно-мистецьких установах Росії, Білорусі, Словаччини, Чехії. До цього значною мірою його стимулює та спонукає приналежність до наукової школи істориків Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка “Україна наприкінці XIX ст. – у 30-х рр XX ст.”, засновником і керівником якої є його наставник професор О.М.Завальнюк. Із 2015 р. Ю.В.Телячий забезпечує виконання в статусі керівника науково-дослідницької теми “Національно-культурне відродження на Поділлі на початку XX століття”, яка реалізується на базі академії.

У спеціалізованій вченій раді Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича 10 квітня 2015 р. відбувся успішний захист докторської дисертації Юрія Телячого “Участь української літературно-мистецької інтелігенції в національно-культурному відродженні (1917–1921 рр.)”, (науковий консультант – член-кореспондент НАН України, доктор історичних наук,

професор В.М.Даниленко). Офіційними опонентами на захисті виступили: Олександр Петрович Ресент – член-кореспондент НАН України, доктор історичних наук, професор, заступник директора Інституту історії України НАН України, Іван Миронович Романюк – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії та культури України Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, Іван Степанович Зуляк – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри давньої та середньовічної історії України Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка²⁰.

У дисертаційній роботі висвітлено участь літературно-мистецької інтелігенції в процесі національно-культурного відродження в період Української революції (1917–1921 рр.). На основі широкої джерельно-історіографічної бази автор простежив вплив революційних подій на становище та функціональне призначення вітчизняної літературно-мистецької інтелігенції, з'ясував її місце в урядовій політиці, будівничих процесах, схаактеризував форми організації та діяльність літераторів і художників, визначив їх здобутки в галузях літератури й образотворчого мистецтва. Напередодні захисту побачила світ монографія Ю.В.Телячого “Українська літературно-мистецька інтелігенція в національно-культурному відродженні (1917–1921 рр.)” (2014)²¹.

Невдовзі після захисту докторської дисертації під грифом Міністерства освіти і науки України вийшов друком навчальний посібник дослідника “Українська художня книга 1917–1920 рр.”, в якому представлено місце книговидавничого руху в контексті національно-культурного відродження, державну підтримку щодо вітчизняного книговидавництва в часи Центральної Ради, гетьманату П.Скоропадського, Директорії УНР, результати роботи видавництва, здобутки інтелігенції в справі друку та популяризації української художньої книги, вперше найбільш повно узагальнено та систематизовано бібліографію української художньої книги, надрукованої в 1917–1920 рр. в Україні та за кордоном²².

Юрій Телячий виступив безпосереднім ініціатором відновлення та проведення на базі Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії з 2011 року щорічної всеукраїнської науково-практичної конференції “Духовні витoki Поділля”. Він бере участь в різноманітних проектах наукового, культурного, освітнього характеру регіонального та всеукраїнського рівнів. Учений, педагог проводить широку просвітницьку роботу зі студентами, громадськістю міста, області, виступає по радіо, телебаченню з актуальних питань історії, культури, освіти. Початок цьому був покладений ще на початку 1990-х років у ході радіопередачі для хмельничан “Листи з фронту” (ведуча – Олена Оксентіївна Савчук).

За сумлінну працю, розвиток освіти і науки, популяризацію історико-краєзнавчих досліджень Ю.В.Телячий нагороджений нагрудними знаками Міністерства освіти і науки України “Відмінник освіти України”, “За наукові досягнення”, медаллю Державної прикордонної служби України “За віру та

вірність”, ювілейною медаллю до 90-річчя створення Дунаєвецького району, медаллю М.М.Дарманського “За наполегливість в науці”, а також багатьма грамотами: Дунаєвецького районного відділу освіти, Дунаєвецьких районних ради та державної адміністрації, Хмельницького обласного центру туризму і краєзнавства учнівської молоді, управління освіти і науки Хмельницької обласної державної адміністрації, Управління Служби безпеки України в Хмельницькій області, Хмельницької обласної ради, Хмельницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, правління Національної спілки краєзнавців України, президії Українського фонду культури в Хмельницькій області, Державного архіву Хмельницької області, Хмельницького обласного відділення педагогічного товариства України, управління юстиції в м.Хмельницькому, Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, президії Національної Академії педагогічних наук України, Всеукраїнської асоціації В.О.Сухомлинського, Міністерства освіти України. Він – лауреат двох обласних премій – імені Костянтина Широцького в галузі мистецтвознавства, фольклору й етнографії та імені Миколи Дарманського в галузі освіти і науки (номінація “Кращий науковець”).

Віддаючи шану першому ректору інституту, виступив одним з ініціаторів виготовлення та встановлення на території академії пам’ятника М.М.Дарманському.

Як громадянин, патріот-інтелігент Юрій Телячий не залишився осторонь від сучасних воєнних подій на Сході нашої держави – написав вірша “України солдати”, провідною ідеєю якого є повернення воїнів з війни додому живими. Слова покладені на музику заслуженим артистом України Олександром Іллічем Дорофєєвим і вперше виконані взимку 2015 року студентським хоровим колективом “Співуче джерело” Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії під керівництвом заслуженого діяча мистецтв України Ігоря Івановича Цмура. Сьогодні цей музичний твір співає Україна.

“Науковий пошук – характерна риса творчо працюючого педагога”, – улюблені слова М.М.Дарманського. Вони й стали життєвим кредо Ю.В.Телячого. Сподіваємося, що найближчим часом побачить світ низка його наступних видань, відбудеться реалізація нових наукових, освітніх, мистецьких проєктів. Адже він завжди в турботах, розважливий і закоханий в історію, відданий справі освіти й науки.

Примітки

1. Прокопчук, В. С. Лисець: історико-краєзнавчий нарис / В. С. Прокопчук, Ю. В. Телячий. – Київ: Рідний край, 1998. – 96 с.: іл.
2. Телячий, Ю. В. Лисецька церква Різдва Пресвятої Богородиці: сторінки історії / Ю. В. Телячий. – Кам’янець-Подільський, 2000. – 40 с.
3. Телячий, Ю. В. Реформа української загальноосвітньої школи в роки національно-демократичної революції (1917–1920): історичний аспект: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 – історія України / Ю. В. Телячий; Чернівецький нац. ун-т ім. Ю.Федьковича. – Чернівці: 2000. – 16 с.; Телячий, Ю. В. Реформа української загаль-

ноосвітньої школи в роки національно-демократичної революції (1917–1920): історичний аспект : дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 – історія України / Ю. В. Телячий; Кам'янець-Поділ. держ. пед. ун-т. – Кам'янець-Подільський, 2000. – 213 с.

4. Дарманський, М. М. 80 років освітнього шляху. Сторінки історії Хмельницького педучилища, педколеджу, гуманітарно-педагогічного інституту / М. М. Дарманський, Ю. В. Телячий, Л. Ф. Шумлянська. – Хмельницький: Поділля, 2001. – 132 с.: іл.

5. Слободянюк, П. Я. “Чорна дошка” України (події 1930-х років) / П. Я. Слободянюк, Ю. В. Телячий. – Хмельницький, 2001. – 126 с.

6. Завальнюк, О. М. Будівництво української загальноосвітньої школи в роки національно-демократичної революції (1917–1920) / О. М. Завальнюк, Ю. В. Телячий. – Кам'янець-Подільський: “Абетка-НОВА”, 2001. – 212 с.

7. Даниленко, В. М. Освіта України в роки національно-демократичної революції (1917–1920): з хроніки подій / В. М. Даниленко, О. М. Завальнюк, Ю. В. Телячий. – Кам'янець-Подільський: “Абетка НОВА”, 2005. – 263 с.

8. Слободянюк, П. Я. Педагогі Хмельниччини – жертви сталінських репресій / П. Я. Слободянюк, Ю. В. Телячий, Ю. С. Чемерис. – Хмельницький: ПП “Прометей”, 2005. – Ч. 1. – 288 с.

9. Дарманський, М. М. З вірою в Україну. Маргарита Борзаківська / М. М. Дарманський, Ю. В. Телячий / укр. та англ. мовами: перекл. на англ. І. В. Сусліної. – Хмельницький: ЯРМАРОК, 2004. – 70 с.: іл.

10. Коваль, М. В. Володимир Затонський: нарис життя і діяльності (1888–1938 рр.) / М. В. Коваль, Ю. В. Телячий. – Тернопіль: ВАТ “ТВПК “Збруч”. 2008. – 271 с.

11. Телячий, Ю. В. Годованець М.П. Поезії 1917–1920 рр. / упоряд., автор вступ. статті та приміток Телячий Ю. В. – Хмельницький: ПП Мельник А. А., 2008. – 78 с.

12. Даниленко, В. М. В ім'я України. Петро Іванович Холодний (1876–1930 рр.) / В. М. Даниленко, О. М. Завальнюк, Г. О. Куриленко, Ю. В. Телячий. – Хмельницький: ПП Мельник А. А., 2006. – 206 с.

13. Слободянюк, П. Я. Воєнне лихоліття на Поділлі (1941–1945 рр.): [монографія] / П. Я. Слободянюк, М. П. Вавринчук, Ю. В. Олійник, П. С. Смоленюк, Ю. В. Телячий. – Кам'янець-Подільський: ПП “Медобори-2006”, 2007. – 312 с.

14. Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку. Хмельницька обл. / ред. рада вид.: В. Г. Кремень (гол.) [та ін.]; редкол. тому: О. М. Завальнюк (гол.) [та ін.] [Ю. В. Телячий – член авт. колективу тому]. – К.: Знання України, 2010. – 447 с.

15. Телячий, Ю. В. Малі фольклорні жанри української діаспори в США 1917–1920 рр. (За матеріалами “Календаря Українського Народного Союзу”) / упорядн. і автор вст. ст. Телячий Ю. В. – Хмельницький: Наук.-видавн. відділ Хмельн. гум.-пед. акад., 2011. – 104 с.

16. Дарманський, М. М. Дипломна робота в системі ступеневої підготовки педагогів / М. М. Дарманський, В. П. Калинюк, Ю. В. Телячий. – Хмельницький: ХГПІ, 2001. – 141 с.

17. Гамрецька, Г. С. Історія України: довідник для вступників до педагогічних навчальних закладів / Г. С. Гамрецька, Ю. В. Телячий. – Хмельницький: ХГПІ, 2001. – 50 с.

18. Національна книга пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 рр. в Україні. Хмельницька область. Книга 1 / редкол.: Гавчук І. К. (співголова редколегії), Гладуняк І. В. (співголова редколегії), Слободянюк П. Я. (наук. ред.), Осадча Г. Г. (відп. ред.), Телячий Ю. В. [та ін.]. – Хмельницький, 2008. – 752 с.

19. Національна книга пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 рр. в Україні. Хмельницька область. Книга 2 / редкол.: Гавчук І. К. (співголова редколегії), Гладуняк І. В. (співголова редколегії), Слободянюк П. Я. (наук. ред.), Осадча Г. Г. (відп. ред.), Телячий Ю. В. [та ін.]. – Хмельницький, 2008. – 1176 с.

20. Телячий, Ю. В. Участь української літературно-мистецької інтелігенції в національно-культурному відродженні (1917–1921 рр.): автореф. дис. ... док. іст. наук: 07.00.01 – історія України / Ю. В. Телячий; Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. – Чернівці: 2015. – 36 с.; Телячий, Ю. В. Участь української літературно-мистецької інтелігенції в національно-культурному відродженні (1917–1921 рр.): дис. ... док. іст. наук: 07.00.01 – історія України / Ю. В. Телячий; Кам'янець-Поділь. нац. ун-т ім. І. Огієнка. – Кам'янець-Подільський, 2014. – 663 с.

21. Телячий, Ю. В. Українська літературно-мистецька інтелігенція в національно-культурному відродженні (1917–1921 рр.): [монографія] / Ю. В. Телячий. – Тернопіль: ТЗОВ “Терно-граф”, 2014. – 600 с.

22. Телячий, Ю. В. Українська художня книга 1917–1920 рр.: навч. посіб. / Ю. В. Телячий. – Хмельницький: ХГПА, 2015. – 124 с.

Oleksander Zavalniuk, Victor Prokopchuk

**Yuri Telyachyi: scientist, regional ethnographer, educational leader
(the 45th birthday anniversary)**

The life and career of Ukrainian scientist, historian, regional ethnographer, doctor of historical sciences, professor, vice-rector of Khmelnytsky Academy of Humanities and Pedagogy Yuri Telyachyi is revealed. In particular, we show the formation and development of scientific and social and political ideologies, capture historical and regional studies, which have determined his scientific destiny and have led to a serious contribution to historical science. Separately, attention is emphasized to the role of Yuri Telyachyi in various scientific conferences, publication of five periodicals (scientific documentaries) collections, more than ten interesting publications of scientific proceedings of the conferences where he have taken place.

Attention is paid to the management of the scientist, which contributes to further development of the original institution of higher education in the region, strengthening its human resources, the further growth of authority in Ukraine and abroad.

Social activities. of Yuri Telyachyi develop regional movement stimulate various measures to strengthen Ukrainian business ideas and in the regional center supporting the Ukrainian army, which take part in anti-terrorist operation in the East.

Keywords: Yuri Telyachyi, historian, scientific work, administrative work, social activities.

А.М.Завальнюк, В.С.Прокопчук

**Юрий Васильевич Телячий: ученый, краевед, деятель просвещения
(к 45-летию со дня рождения)**

Освещается жизненный и творческий путь украинского ученого-историка, краеведа, доктора исторических наук, профессора, проректора Хмельницкой гуманитарно-педагогической академии Телячьего Юрия Васильевича. В частности, показано формирование и развитие научного и общественно-политического мировоззрения, увлечение историческими и краеведческими исследованиями, которые определили его научно-профессиональную судьбу, привели к серьезному вкладу в историческую науку. Отдельно отмечается роль Ю.В.Телячего в организации различных научных конференций, издании пяти периодических научных (научно-документальных) сборников, более десяти интересных изданий материалов научно-практических конференций, состоявшихся при его активном участии.

Уделено внимание управленческой деятельности ученого, которая способствует дальнейшему развитию самобытного высшего учебного заведения региона, укреплению его кадрового потенциала, дальнейшему росту авторитета в Украине и за рубежом.

Подчеркнуто общественную активность Юрия Васильевича, который развивает краеведческое движение, стимулирует различные мероприятия по укреплению украинской идеи и дела в областном центре, поддержку Вооруженных Сил Украины, которые принимают участие в антитеррористической операции на востоке страны.

Ключевые слова: Телячий Юрий Васильевич, ученый-историк, научный труд, управленческая работа, общественная деятельность.

Одержано 15 червня 2015 року